

Diaarinumero: SMDno-2016-1629

KD eduskuntaryhmän lausunto:

Rahankeräyslainsäädäntö; työryhmän ehdotus hallituksen esitykseksi uudeksi rahankeräyslaiksi

KD eduskuntaryhmä pitää kokonaisuudessaan työryhmän esittämiä ratkaisuja hyvinä. Keskeinen tavoite uudistuksen toteuttamisessa tulee olla rahankeräysten luotettavuuden turvaaminen samalla, kun käytäntöä sujuvoitetaan ja turhaa byrokratiaa karsitaan. Rahalahjoittajan tulee voida luottaa siihen, että lahjoitus menee tarkoitettuun kohteeseen. Vastaavasti varojen keräämisen ja varojen käytön tulee olla säänneltyä ja selkeää.

Työryhmä esittää monia helpotuksia rahankeräyskäytäntöihin. Merkittävimpänä muutoksena pidämme raskaiksi koetuista, määräaikaista keräyslupista luopumista. Lupien myöntäminen jatkossa toistaiseksi voimassa olevina sujuvoittaa rahankeräystoimintaa. Kannatettava uudistus on myös pienkeräyksen järjestämismahdollisuus ilman rahankeräyslupaa poliisilaitokselle tehtävällä ilmoituksella, jossa pienkeräyksen järjestäjältä tai keräystarkoitukselta ei edellytetä yleishyödyllisyyttä, mutta jossa keräystä ei voisi kuitenkaan järjestää elinkeinotoiminnan tukemiseen tai yksityishenkilön tai oikeushenkilön varallisuuden kartuttamiseen. Lisäksi pidämme erittäin hyvänä asiana työryhmän rahankeräyslakiesityksen 1 §:n 3 momentin 6 kohtaa, jonka nojalla lain soveltamisalaan ei kuulu ”Suomessa rekisteröidyn yhdistyksen tai säätiön järjestämään yleisölle avoimeen maksuttomaan tilaisuuteen osallistuvien keskuudessa järjestettävä yhdistyksen tai säätiön toiminnan tarkoituksen tukemiseksi järjestettävä rahalahjoitusten keräys, kun tilaisuus järjestetään sisätiloissa ---”. Kyseinen säännös mahdollistaa muun muassa sen, että yhdistyspohjaisten seurakuntien

kolehdinkeräys vapautettaisiin lupakäytännöistä ja eri seurakuntia kohdeltaisiin jatkossa yhdenvertaisesti niiden järjestäytymismuodosta riippumatta. Kyseinen asia on aiheuttanut viime aikoina epäselviä tulkintoja, joten uudistuksella selkeytetään oikeudellista tilannetta. Vastaavasti teknologian kehitys sekä virtuaaliraha ja sen määrittäminen ovat hyvin huomioitu mietinnössä. Yleisesti ottaen katsomme, että työryhmä on asian valmistelun yhteydessä kuullut kiitettävän laajalti rahankeräyslupa-asioiden piirissä toimivien tahojen näkökulmia.

Muutamiin asioihin haluamme kuitenkin kiinnittää huomiota.

1) Yleishyödyllisyyden määrittäminen

Rahankeräyslupan myöntämisen edellytyksenä on jatkossakin pääsääntöisesti rahankeräyksen järjestäjän toiminnan tarkoituksen sekä keräystarkoituksen yksinomainen yleishyödyllisyys. Katsomme, että yleishyödyllisyysvaatimuksen säilyttäminen jatkossakin on kannatettavaa. Koska yleishyödyllisyys on keskeinen osa luvan saamista, tulee määritelmän olla tarkkarajainen epäselvien tulkintojen estämiseksi ja yhdenmukaisen tulkinnan varmistamiseksi. Viranomaiselle ei tulisi jättää liikaa tulkinnanvaraa yleishyödyllisyys –termin tulkinnan osalta.

Tuloverolain 22 §:ssä koskien yleishyödyllistä yhteisöä todetaan muun muassa, että yhteisö on yleishyödyllinen, jos se toimii yksinomaan ja välittömästi yleiseksi hyväksi aineellisessa, henkisessä, siveellisessä tai yhteiskunnallisessa mielessä. Nyt esitettävässä rahankeräyslaissa esitetään, että 2 §:n 1 momentin 4. kohdan yleishyödyllisyydellä tarkoitettaisiin toimintaa yleistä sosiaalista, sivistyksellistä tai aatteellista tarkoitusta varten taikka muuta yleistä kansalaistoimintaa. Esittäisimme, että tuloverolain säännöksen tavoin edellä mainittuun 4. kohtaan lisättäisiin myös henkinen tarkoitus. Vaikka mietinnössä (s. 118) todetaan, että myös erilaista uskonnollista toimintaa voitaisiin pitää yleishyödyllisenä, täsmentäisi edellä esittämämme lisäys perusteluissa esitettyä tulkintaa.

Sallituista keräystarkoituksista säädetään lain 6 §:ssä (s. 59-60). Laissa ja sen perusteluissa tulisi kuitenkin yhdenvertaisen tulkinnan varmistamiseksi todeta, että keräyksellä saatuja varoja on mahdollista kohdistaa yleishyödyllisen toiminnan ylläpitämisestä tuleviin kulueriin, kuten tilavuokriin ja henkilöstökuluihin. Tämän osalta

viittaamme Turun hallinto-oikeuden ratkaisuun ja siinä vahvistettuun tulkintaan (Turun HAO 21.11.2016 16/0657/3). Edellä mainitun kaltaiset kuluerät ovat olennainen osa yleishyödyllisen toiminnan ylläpitämistä, minkä vuoksi niiden tulee katsoa kuuluvan yleishyödyllisyys -käsitteen piiriin. Eesityksen perusteluissa on korostettu yleishyödyllisyyden laaja-alaisuutta, joten lisäksi tukisi esityksen tavoitteita.

Lisäksi mietinnössä todetaan (s. 59-60), että valmistelun aikana ei ole noussut esille tilanteita, joissa rahankeräyslupaa ei olisi myönnetty sillä perusteella, että luvan hakijan toiminnan tarkoitusta ei ole katsottu yleishyödylliseksi, vaikka luvan hakija on itse näin katsonut. Kuitenkin juuri edellä mainitussa Turun HAO:n ratkaisussa on ollut kyse siitä, että viranomaisen on tulkinnut yleishyödyllisyyttä toisin kuin hakija, mikä korostaa yleishyödyllisyysmääritelmän tarkkaa määrittelemistä.

Työryhmän mietinnössä päädyttiin siihen, että muun muassa mietinnössä esiin tuoduista seikoista johtuen rahankeräyslain ja tuloverolain mukaiset yleishyödyllisyysmääritelmät ovat tarkoituksenmukaista rahankeräyslain tulkinnan selkeyden ja johdonmukaisuuden varmistamiseksi pitää myös jatkossa erillään. Katsomme, että pidemmällä tähtäimellä voisi kuitenkin päinvastoin olla tarkoituksenmukaista, että näiden ja muidenkin lakien osalta vallitsisi selkeä ja yhdenmukainen käsitys yleishyödyllisyydestä, eli eri lait noudattaisivat samaa määritelmää.

2) Tilitietojen ilmoittaminen yhdistyksen nettisivuilla teknologiakehityksen valossa

Koska Patentti- ja rekisterihallituksen vahvistamissa, rekisteröityjen yhdistysten säännöissä voidaan mahdollistaa lahjoitusten vastaanottaminen riippumatta siitä, onko yhdistyksellä rahankeräyslupaa vai ei, pitäisi yhdistyksellä vastaavasti olla oikeus myös ilmoittaa tilitiedoistaan. Tilitietojen ilmoittamisen estäminen rajoittaa merkittävästi yhdistyksen toimintaa. Käytännön syistä on perusteltua, että yhdistyksen tilitiedot voisivat olla esillä esimerkiksi yhteisön verkkosivuilla rahankeräysluvasta riippumatta, koska iso osa yhdistyksistä hoitaa tiedottamistaan internet sivujen kautta kustannustehokkuudesta johtuen. Lain jatkovalmisteluissa olisikin syytä määritellä tarkemmin oikeus tilitietojen ilmoittamisesta yhdistyksen nettisivujen yhteistieto-osiossa. Lisäksi laissa olisi perusteltua määrittää yhdistyksen oikeus ilmoittaa sivustolla erilaisista maksuvälinemuodoista (s. 62, 69). Vastaavasti laissa tai sen perusteluissa olisi hyvä

määritellä, miten lahjoitusten pyytäminen ja informoiminen eroavat terminologisesti toisistaan.

Edellä mainitut täsmennykset ovat perusteltuja myös rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen näkökulmasta. Yhteisöllä tulee olla selkeä käsitys siitä, milloin sen menettely voi olla rahankeräyslain vastainen ja mahdollisesti täyttää näin myös rahankeräysrikoksen tunnusmerkistön.

3) Sosiaalisen median rahankeräykset

Jatkovalmisteluissa olisi syytä kiinnittää kattavammin huomiota sosiaalisen median ominaispiirteisiin ja siellä mahdollisesti järjestettäviin keräyksiin. Työryhmän mietinnössä ehdotetun rajankeräyslain 2 §:n 1 ja 2 kohdissa todetaan, että rahankeräyksellä tarkoitetaan toimintaa, jossa yleisöön vetoamalla kerätään vastikkeetta rahaa ja yleisöllä ennalta rajoittamatonta ja määrittelemätöntä joukkoa henkilöitä. Kyseisen pykälän perusteluiden osalta todetaan, että yleisöön ei vedottaisi esimerkiksi kerätessä rahaa suljetun kokouksen osallistujien keskuudessa kokouksen aikana. Suljetussa henkilömäärältään rajatussa Facebook-ryhmässä järjestetty keräys olisi rinnastettavissa suljetun kokouksen järjestämiseen, eikä sitä näin ollen katsottaisi yleisöön vetoamiseksi (s. 117). Viime vuoden lopussa poliisi otti julkisuudessa kantaa niin sanottuihin ”yksityisiin facebook –ryhmiin” ja niissä käytyihin keskusteluihin sekä keskusteluissa mahdollisesti tapahtuviin kunnianloukkauksiin. Asian yhteydessä tuotiin esille että ”Ei ole suljettua tai salaista Facebook-ryhmää. Et voi tietää ketä ryhmässä on jäsenenä.” Tällä korostettiin sitä, että niin sanotuissa yksityisissä ryhmässä, joissa kuitenkin voi olla useita tuhansia jäseniä, henkilö voi teonkuvauksen täytyessä syyllistyä esimerkiksi kunnianloukkaukseen. Vaikka asia ei liittynyt nyt kyseessä olevaan rahankeräykseen, voisi rinnastettavan tyyppinen ongelma tulla esille myös suljetussa facebook -ryhmässä toteutetun keräyksen osalta. Katsomme, että asiassa olisikin vielä syytä ensinnäkin selvittää, voidaanko puhua suljetusta facebook -ryhmästä. Mikäli voidaan, tulisi lakiin taikka vähintäänkin lain perusteluihin sisällyttää tarkempi määritelmä suljetusta facebook –ryhmästä. Esimerkiksi ryhmän koko tulisi olla selkeästi rajattuna. Määritelmä on tärkeä lakiehdotuksen täsmällisyyden parantamiseksi, mutta ennen kaikkea rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen näkökulmasta. Koska internet mahdollistaa hyvien käytäntöjen lisäämisen ohella myös väärinkäytösten lisäämisen, olisi

rahankeräysrikoksen tunnusmerkistön täyttymisen kannalta selkeytettävä ja rajattava facebook -ryhmässä suoritettavan keräyksen määritelmää. Facebookin ohella voisi olla syytä huomioida laajemminkin eri sosiaalisen median palvelimet.

Tämän osalta voisi olla syytä miettiä, onko ylipäättänsä facebookissa tai muissa sosiaalisen median ryhmissä mahdollista järjestää keräys siten, että sillä ei vaaranneta liikaa rahankeräyksenlain tarkoituksen toteuttamista.

4) Tilintarkastaja ja toiminnantarkastaja

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta liittää vuosi-ilmoitukseen tilintarkastajan lausunto. Lausunto tulisi liittää, jos luvan saanut olisi sellainen oikeushenkilö, jolla on tilintarkastaja. Jos luvan saajalla olisi tilintarkastajan sijasta toiminnantarkastaja, ei tällä olisi velvollisuutta toimittaa toiminnantarkastajan lausuntoa viranomaiselle. Voisi olla perusteltua arvioida, tulisiko sekä tilintarkastajan että toiminnantarkastajan osalta soveltaa lausunnon liittämässä yhdenmukaista menettelyä (s. 151).

Tätä aihetta sivuten nostaisimme esille mahdollisen lainsäädännöllisen korjaustarpeen. Uskonnonvapauslain (453/2003) 27 §:ssä säädetään niistä tilanteista, joissa rekisteröityyn uskonnolliseen yhdyskuntaan sovelletaan soveltuvin osin pykälässä kerrottuja yhdistyslain säännöksiä rekisteröidyistä yhdistyksistä (503/1989). Kyseisen pykälän 1 momentin 7-kohdan mukaan uskonnolliseen yhdyskuntaan sovelletaan yhdistyslain 38 §:n säännöksiä tilintarkastuksesta. Sen sijaan uskonnonvapauslaissa ei viitata yhdistyslain 38 a §:än, jossa säädetään toiminnantarkastuksesta. Viittauksen puuttuminen yhdistyslain 38 a §:än vaikuttaisi johtuvan siitä, että kyseinen säännös on lisätty yhdistyslakiin vuonna 2010 eli uskonnonvapauslain säätämisen jälkeen. Muutosta uskonnonvapauslakiin ei ole tuossa yhteydessä tehty. Uskonnollisen yhdyskunnan ja erityisesti joidenkin sen seurakuntien toiminta saattaa olla niin pienimuotoista, ettei ole tarvetta tilintarkastuslain mukaiselle auktorisoidulle tilintarkastajalle, vaan toiminnantarkastus olisi riittävä. Nykyisessä tilanteessa yhteisöt joutuvat asettamaan tilintarkastajan, mistä aiheutuu niille tarpeettomia kuluja. Erilaiset yhteisömuodot eivät ole tässä suhteessa keskenään yhdenvertaisia. Muutos olisi toteutettavissa yksinkertaisesti muuttamalla uskonnonvapauslain 27 §:n 1 momentin 7-kohdan sanamuoto "38 §:n säännöksiä

tilintarkastuksesta" muotoon "38 §:n säännöksiä tilintarkastuksesta ja 38 a §:n säännöksiä toiminnantarkastuksesta"

6) Muita huomioita

Vaikka työryhmän rahakeräyslakiesityksen 1 §:n 3 momentin 6 kohta on hyvä muutos, esitämme kuitenkin, että kyseisessä kohdassa mainittaisiin nimenomaisesti kolehdinkeräyksenmahdollisuus, jotta uskonnolliset yhdistykset olisivat yhdenvertaisessa asemassa rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien kanssa. Tällöin säännöksen 6. kohta voitaisiin muotoilla seuraavasti: ” Tämän lain soveltamisalaan eivät kuulu Suomessa rekisteröidyn yhdistyksen tai säätiön järjestämään yleisölle avoimeen maksuttomaan tilaisuuteen osallistuvien keskuudessa järjestettävä yhdistyksen tai säätiön toiminnan tarkoituksen tukemiseksi järjestettävä rahalahjoitusten tai kolehdin keräys, kun tilaisuus järjestetään sisätiloissa”.

Ehdotetun rahankeräyslain 2 §:n 7 kohdassa määriteltäisiin, mitä vaalikeräyksellä tarkoitettaisiin. Sen mukaan vaalikeräyksellä tarkoitettaisiin yleisissä vaaleissa ehdokkaana olevan vaalikampanjan kulujen kattamiseksi järjestettävää rahankeräystä. Yleisillä vaaleilla tarkoitetaan, että vaaleissa äänioikeus on yleinen eli se on kaikilla säädetyt edellytykset täyttävillä henkilöillä eikä ainoastaan jollakin erikseen määrätyllä ryhmällä. Yleisiä vaaleja ovat vaalilain (714/1998) 1 §:ssä tarkoitetut kansanedustajien vaalit, tasavallan presidentin vaali, kuntavaalit sekä Suomesta valittavien Euroopan parlamentin jäsenten vaalit (s. 119). Tämän osalta esittäisimme kysymyksen, olisiko kyseistä pykälää syytä laajentaa sovellettavaksi esimerkiksi osuuskuntavaaleihin.

Mietinnössä puhutaan (s. 82) keräyskulujen kohtuullisuudesta. Kohtuullisuuden määritelmä olisi syytä tarkentaa esimerkiksi prosentuaalisesti, sillä nimenomaan keräyskulut ovat viime aikoina olleet esillä julkisuudessa ja niissä on ilmennyt vaihtelua. Täsmennys on tarpeellinen yhteisöjen toiminnan suunnittelun kannalta.

Mietinnössä ei oteta erikseen kantaa voittoa tavoittelemattomiin yhtiömuotoihin, joilla voi myös olla yhteiskunnallinen yleishyödyllinen tarkoitus. Mikäli rahankeräyslain

soveltaminen näihin yhtiöihin on tai ei ole mahdollista, tulisi siitä erikseen mainita lain perusteluissa (s. 124-125).

Mietinnössä (s. 74) todetaan, että tarkoituksena on säilyttää Poliisihallituksen vahva rooli rahankeräysasioiden ohjaamisessa. Korostaisimme, että painotus tulisi olla ohjaamisen sijasta valvonnassa, mitä edesauttaa lain selkeä ja täsmällinen ilmaisu. Viranomaisille ei tule jättää asiassa liikaa tulkittamisen varaa. Lisäksi pitäisimme tärkeänä, että perusteluissa määriteltäisiin Poliisihallituksen tehtäväksi tiedottaa rahankeräyslain soveltamisen kannalta keskeisistä asioista.

Pienkeräysten osalta lupaa haetaan paikalliselta poliisilaitokselta. Koska pienkeräys voi ilmeisesti laajuudeltaan kuitenkin olla valtakunnallinen, tulisi tämä ilmetä paremmin laissa.

Eduskunnassa 14.3.2018

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä

Peter Östman

Merja Eräpolku

Puheenjohtaja

Pääsihteeri